

MÚSICA

La guitarra. Dos segles d'història (2)

Bernardo Garcia - Huidobro (guitarrista)

Traducció Montse Carbó
Joventuts Musicals de Sabadell

LA GUITARRA A SUD-AMÈRICA

Abans de l'arribada dels colons europeus, Sud-Amèrica ja comptava amb civilitzacions que posseïen formes musicals desenvolupades que, posteriorment, amb les colonitzacions, s'enriquiren amb la música africana introduïda amb l'esclavisme i amb la música europea que importaren els colons. Així, durant els darrers segles, aquestes formes musicals es van anar consolidant en una música rica i plural d'interès notable.

Per tal de comprendre l'abast d'aquest fet, cal que en fem unes consideracions prèvies. En primer lloc, l'acció de la colonització fou positiva en alguns aspectes i molt negativa en d'altres: d'una banda, fou transmissora de noves idees i llenguatges, però, d'altra banda, fou terriblement repressora amb les aportacions i iniciatives autòctones. En segon lloc, després de la independència d'aquests països, la majoria s'han trobat en una situació econòmica, social i política problemàtica que no ha afavorit l'assoliment d'una infraestructura cultural eficaç. Tot i així, al llarg de tota la geografia sud-americana, han sorgit un bon nombre d'individualitats de talent inqüestionable, tant pel que fa a la composició com a la interpretació, com Agustín Barrios, Heitor Villa i Manuel María Ponce.

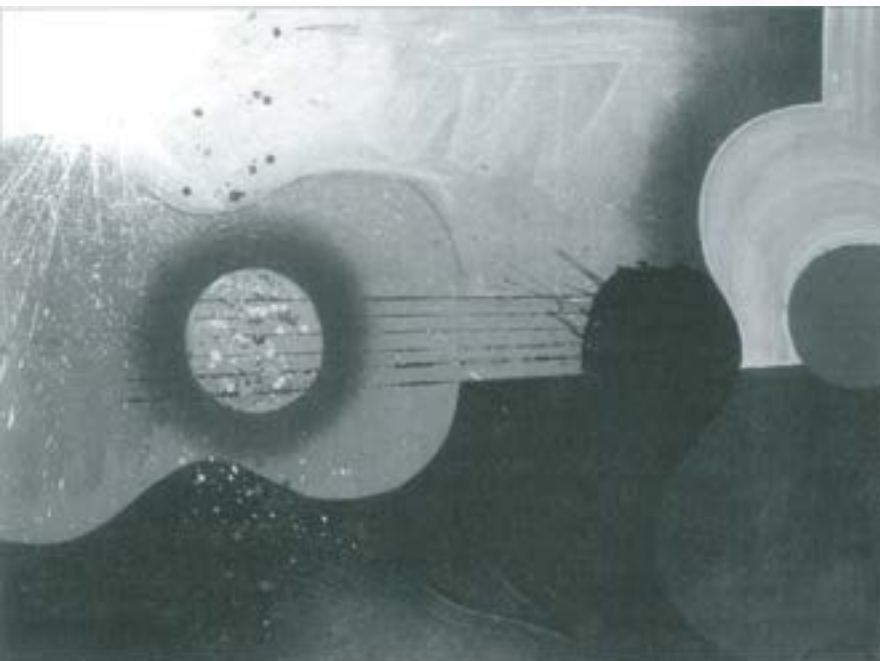
Agustín Barrios, *Mangoré* (San Juan Bautista de las Misiones 1885-El Salvador 1944), compositor i concertista de guitarra paraguaià, fill d'una família culta i educada, va aprendre els primers rudiments de la guitarra dins del nucli familiar i més tard els va ampliar acadèmicament a Asunción. D'esperit inquiet i ple de curiositat, a més de músic fou teòsof, cal·lígraf i matemàtic. Orgullós sempre de la part índia guaraní dels seus orígens, actuava amb vestits indis i adoptà el nom *Mangoré*, provinent d'un antic cacic guaraní. A partir de 1931 realitzà alguns enregistraments, gràcies als quals es coneixen algunes de les seves obres malgrat se n'hagin perdut les partitu-

res, així com el mestratge de les seves interpretacions, tot i les deficiències tècniques de les gravacions. Només visità Europa una vegada, l'any 1935, i actuà a Alemanya i Espanya. Posteriorment, viatjà per tot Sud-Amèrica i oferí concerts per Uruguai, Argentina, Brasil, Veneçuela i també a diferents ciutats de Centre-Amèrica.

Com a intèrpret, Barrios posseïa una tècnica impressionant i un estil molt natural i emotiu. Ell mateix es considerava un compositor romàntic i, malgrat que es trobés cronològicament allunyat d'aquesta estètica, la seva música és, efectivament, d'un romanticisme exquisit, tot i que aportà novetats al llenguatge harmònic del segle XIX, que només podem copsar des d'un punt de vista posterior, fora d'època, tal com passa amb altres músics com Txaiovski o Bach. L'encant especial de la música de *Mangoré* rau en el fet que la musicalitat romàntica s'expressa a través d'una tècnica guitarrística més imaginativa i avançada que la pròpia del segle XIX, com ho demostren obres com *La Catedral* o bé *Limosna por el Amor de Dios*, la seva darrera composició, on els harmònics canviants i les línies melòdiques s'oposen en les parts del trèmol.

Heitor Villa-Lobos (Rio de Janeiro 1887-1956), compositor, pianista, director d'orquestra i pedagog brasiler és, sense cap mena de dubte, la figura més singular i excel·lent de Llatinoamèrica. Creador prolífic, la seva producció supera el miler de peces, entre poemes simfònics, simfonies, concerts per a piano, un concert per a arpa i un per a guitarra, quartets de corda, peces per a piano, cançons, obres per a guitarra, els cèlebres *Chôros* i, sobretot, les nou *Bachianas Brasileiras*.

Les primeres nocions musicals, les hi donà el seu pare, Raúl, gran afeccionat

Obra de la Sevia dedicada a Ferran Sors

a la música, amb qui als sis anys començà a tocar el violoncel. Tanmateix, amb la prematura mort del seu progenitor, hagué de frenar temporalment la seva educació musical, perquè la seva mare, concertista de piano, no desitjava que fos músic. Tanmateix, trobà una aliada en la seva tia, que l'introduí en el coneixement de J. S. Bach i de les melodies populars de llur país, que seran claus en el desenvolupament de la seva obra musical, d'una originalitat, calidesa i sensualitat extraordinàries.

L'any 1918 conegué el músic francès Darius Milhaud, membre del cèlebre Grup dels Sis, de viatge per Brasil, del qual aprengué nous conceptes musicals, com la superposició de dues melodies amb un desenvolupament important de la percussió. Del 1923 al 1928 viatjà a París i donà a conèixer la seva obra, que tingué un bon acollidament. En tornar al Brasil, el govern li encomanà l'organització de l'ensenyament musical a les escoles públiques, on introduí uns mètodes educatius totalment revolucionaris. Durant els anys posteriors, combinà l'activitat docent amb els viatges als Estats Units i a Europa.

Manuel María Ponce (Zacatecas 1882- Mèxic 1948), compositor i pianista, fou qui inicià el moviment nacionalista mexicà, propiciat a principis del segle XX per la Revolució Mexicana. Durant la seva infantesa, la família es traslladà a Aguascalientes, on rebé classes de música i fou nomenat, de ben petit, organista de l'església de San Diego. Més tard, anà a Mèxic D.F., on es formà musicalment de manera més sistemàtica, fins que completà estudis a Europa, al Conservatori de Bolonya primer, i al Stern de Berlín després. Poc després del retorn al seu país, s'hagué d'exiliar per motius polítics i s'instal·là provisionalment a La Havana. El 1935 es traslladà a París, on residí nou anys, durant els quals perfeccionà la seva tècnica amb Paul Dukas a l'*Ecole Normale de Musique*. Finalment, obtingué la càtedra de piano al Conservatori Nacional i a la Universitat Nacional Autònoma de Mèxic, on creà la càtedra de folklore musical. La seva tasca compositiva és molt extensa i abasta obres de tots els gèneres musicals, com els seus cicles de cançons populars, fruit de la seva passió pel folklore.

VIATGES

Passejant pel Marroc - Part II

Josepa Blanch

Marxem de matí, visitem els voltants, Tinagras, la vall del Ziz, boscos de palmeres, pobles beduïns, cementiris, *madrasses* (escoles alcoràniques), *ksars*, el caòtic mercat de Rissani amb aparcament per a burrets i ases..... Tot és diferent, autèntic, senzill, desconcertant i meravellós.

Molts dels pobles que veiem no tenen llum i, en lloc de clavegueram, tenen solcs oberts pels carrers.

Arreu, tendes de nòmades amb les seves cabres, prop d'un pou. Nens preciosos, que surten de sota les pedres, quan aturem el vehicle. Ens venen boniques nines i turbants, obra seva, per pocs dirhams i uns quants caramels.

Amb la motxilla equipada amb la llanterna, el raspall de les dents i la roba interior per a l'endemà, deixem el Xaluca, i fem ruta de 4x4, endinsant-nos pel mig del desert, fins arribar a Erg Chebbi, a les dunes, on canviem el nostre transport per tres bells dromedaris, que s'esperen pacients i en fila, a punt per a la muntura. Ens enriolem molt, perquè el balanceig de la bèstia, quan s'aixeca i quan carena les dunes, ens fa riure nerviosos, mig de por, mig d'aventura. Ja més confiats, escoltem el silenci, absolut i total. Sota els nostres peus, l'arena groga, a trossos grisa, perquè el sol ja és baix. Les ombres es projecten al crestell de la sorra, com el perfil dels tres Reis d'Orient. Així, parsimoniosos i tranquils, assolim el campament. Al mig d'aquest paratge irreal i màgic, hi tenim les nostres *haimas*.

Els berebers, portadors dels dromedaris i responsables de l'oasi, quatre palmeres sense aigua, ens preparen sopar, te i, sortosament, fan una foguera per als setze turistes, catalans, madrilenys, americans i francesos, que hem decidit fer gairebé bivac, al mes de desembre i amb un fred que pela. Les esmorteïdes espelmes, que enllumenen una mica el recinte, s'esgoten ràpidament.

